

**YMPÄRISTÖMINISTERIÖN TULOSTAVOITTEET
VUOSILLE 2015–18
ja seuranta**

SISÄLLYS

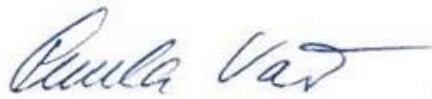
ALLEKIRJOITUKSET	3
1) YLEISTÄ	4
2) TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS	4
3) RISKIENHALLINNAN NÄKÖKULMA.....	7
4) YMPÄRISTÖMINISTERIÖN STRATEGISET TULOSTAVOITTEET JA TOIMENPITEET VUOSILLE 2015–18.....	7
5) VOIMAVARAT/RESURSSIT	35

ALLEKIRJOITUKSET

Ympäristöministeriön vuosien 2015–18 tulostavoitteista ja voimavaroista on sovittu kansliapäällikön sekä osastojen välisissä neuvotteluissa.

Helsingissä 26.1.2015

Hannele Pokka
Kansliapäällikkö

Tuula Varis
Ympäristönsuojeluosasto

Helena Säteri
Rakennetun ympäristön osasto

Timo Tanninen
Luontoympäristöosasto

Olli Hintsala
Hallintoyksikkö

Ismo Tiainen
Kansainvälisten asiain yksikkö

Jussi Salmi
Viestintäyksikkö

1) YLEISTÄ

Tulossopimus perustuu ympäristöministeriön strategiaan 2014–2022 -sekä pääministeri Kataisen ja pääministeri Stubbin hallituksen hallitusohjelmaan. Tulossopimus konkretisoi strategian ja hallitusohjelman toimeenpanoa ympäristöministeriössä. Pääpaino toimenpiteiden suunnittelussa kohdistuu vuodelle 2015.

Nelivuotinen tulossopimus korvaa aiemmin laaditun ympäristöministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelman (TTS) ja ministeriön tulossopimuksen. Tulossopimus päivitetään tarvittaessa kevään 2015 eduskuntavaalien jälkeen muodostettavan uuden hallituksen hallitusohjelman pohjalta. Tulossopimuksen toteutumisesta raportoidaan kerran vuodessa ja raportoinnin tuloksia hyödynnetään mm. hallituksen vuosikertomuksen valmistelussa.

Ympäristöministeriön visio: Parempi ympäristö tuleville sukupolville

Toiminta-ajatus: Kestävää elinympäristöä ja vihreää kasvua rakentamassa

Arvot:

- Rohkeasti avoin
- Arvostettu asiantuntija
- Vastuullinen tulevaisuudentekijä

2) TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS

Julkishallinnon resurssien väheneminen ja samanaikainen ympäristöongelmien kasvu ovat keskeinen haaste Suomen ympäristöhallinnolle. Ympäristöongelmien kansainvälisyys ja EU:n kasvavan ympäristösäätelyn toteuttaminen edellyttää vahvaa ympäristöhallintoa. Haasteiden ratkaisemiseksi toimintatapoja tulee tehostaa ja uudistaa.

Digitalisaatio muuttaa radikaalisti toimintaympäristöä, mutta samalla se tukee selviytymistä tiukkenevissä olosuhteissa. Uudet ratkaisut mahdollistavat jatkuvasti laajenevan ja monipuolistuvan tietomassan sujuvan hallinnan ja käsittelyn, avoimet, vuorovaikutteiset ja osallistavat menettelyt sekä demokraattisen päätöksenteon. Moderneja ja älykkäitä menetelmiä tarvitaan etenkin ympäristön tilan seurannoissa.

Koska ympäristökysymykset muuttuvat yhä moniulotteisemmiksi, on ympäristöministeriöllä yhä suurempi tarve aiempaa verkostomaisempaan toimintaan niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Myös alan tutkimuskentältä edellytetään hallinnon- ja tieteenalojen rajat ylittävää yhteistyötä, jotta muuttuviin tietotarpeisiin voidaan vastata joustavasti ja kustannustehokkaasti.

Ympäristön tilassa isoja haasteita mutta myös edistystä. Ympäristöä ja luonnonvaroja hyödynnetään kestävämmällä tavalla. Maailmanlaajuisesti tarkasteltuna ekologiset riskirajat on ylitetty ainakin luonnon monimuotoisuudessa, ilmastonmuutoksessa ja typen kierrossa. Myönteisiäkin merkkejä on paljon, esim. uusiutuvan energian käyttö yleistyy nopeasti ja ilmastonmuutos ymmärretään ihmiskunnan aiheuttamaksi.

Suomi on uusiutuvien luonnonvarojen suhteen rikas, ja prosessoimme luonnonvaroja ekotehokkaammin kuin moni muu maa. Suomen ympäristön- ja luonnonsuojelussa tehdyt poliittiset ratkaisut ja käytännön toimet alkavat näkyä vesien tilan ja ilman laadun parantumisena. Vakavimmat ongel-

mat – ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden väheneminen – ovat kuitenkin yhä ratkaisemattomia. Vuonna 2008 alkanut talouskriisien jatkumo on vaikuttanut maamme ympäristön tilaan. Vaikutukset ovat olleet sekä myönteisiä että kielteisiä; samalla kun taantuma on vähentänyt luonnonvarojen käyttöä ja muuta kuormitusta, se on myös hidastanut monia ympäristöpolitiikan prosesseja.

Globaalien ympäristöongelmien ratkaiseminen edellyttää kansainvälisen ympäristöhallinnon lujittamista. Toiminnan keskiössä ovat kansainväliset ympäristösopimukset sekä YK:n ympäristökokous UNEA, joiden päätöksiensä vaikutukset heijastuvat usein ajan myötä kansalliselle tasolle. Suomi on osapuolena yli sadassa kansainvälisessä ympäristösopimuksessa ja on yksi suurimpia YK:n ympäristöohjelman UNEPin rahoittajia. Nykyisten sopimusten toimeenpano ja uusiin haasteisiin vastaaminen vaativat myös teollisuus- ja kehitysmaiden välistä kumppanuutta. Hyvinvointi ja luonnonvarojen käyttö jakautuvat epätasaisesti alueiden kesken. Globaalin talouden tilanne kärjittää epäkohtaa ja vaikuttaa siten ympäristöongelmiin ja niiden ratkaisukeinoihin. Tämän vuoksi EU on aktiivinen toimija myös kansainvälisessä ympäristö- ja kestävä kehityksen politiikassa.

Arktinen ilmasto muuttuu muuta ilmastoa nopeammin. Arktisen alueen merkitys kasvaa niin kansainvälisen liikenteen, kaivostoiminnan, öljynporauksen kuin turisminkin alalla. Suomen arktisen politiikan keskiössä ovat mm. ympäristön reunaehto- ja tunnistaminen, arktisten luonnonvarojen kestävä käyttö ja riskien tiedostaminen sekä niihin varautuminen.

Ilmastonmuutos vaikuttaa lähes kaikkeen toimintaan. Ilmastonmuutos aiheuttaa kaikkialla maailmassa riskejä luonnon ja ihmisten hyvinvoinnille. Olosuhteet Suomessa tulevat säilymään elinkelpoisina, mutta globaalit muutokset vaikuttavat meihinkin. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja sen tuomiin ääri-ilmioihin varautuminen vaativat vastaisuudessa yhä enemmän uudelleenajattelua monilla elämänaloilla. Ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi on edessä siirtyminen kohti vähähiilistä yhteiskuntaa.

Euroopan komissio on ehdottanut EU:n vuoden 2030 päästövähennystavoitteeksi 40 % vuoden 1990 tasoon verrattuna. Hallituksen pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategia määrittelee Suomen keskeiset tavoitteet. Sektorikohtaiset ohjelmat, päätökset ja strategiat täydentävät ilmasto- ja energiastrategian linjauksia. Lisäksi hallitus on hyväksynyt esityksen ilmastolaiksi, joka ohjaisi päästökaupan ulkopuolella syntyvien päästöjen vähentämistä.

Eheä yhdyskuntarakenne ja energiatehokkaat rakennukset hillitsevät ilmastonmuutosta. Eheä yhdyskuntarakenne erityisesti kasvavilla kaupunkiseuduilla parantaa yhdyskuntien toimivuutta, taloudellisuutta ja elinympäristön laatua. Samalla se vähentää liikenteestä ja muusta toiminnasta aiheutuvia kasvihuonekaasupäästöjä. Lievealueiden hajarakentamisen hillitseminen ja runsaasti henkilöliikennettä synnyttävien elinkeinoelämän toimintojen sijoittamisen ohjaaminen ensisijaisesti yhdyskuntarakenteen sisään tai hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrelle edistävät taloudellisesti kestäviä palvelujen ja liikenteen ratkaisuja sekä tukevat ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Kiinteistö- ja rakennusalaalla energian käytön vähentäminen, energiatehokkuuden parantaminen ja uusiutuvien energialähteiden hyödyntäminen ovat keskeisiä muutostekijöitä. Energian niukkeneminen ja kallistuminen korostavat rakentamisen elinkaariosaamista ja rakennusten energiatehokkuutta. EU:ssa uusien rakennusten tulee olla lähes nollaenergiarakennuksia v. 2020 loppuun mennessä. Myös korjausrakentamiselle on asetettu kansalliset energiatehokkuuden vähimmäisvaatimukset. Osaavan työvoiman saanti kiinteistö- ja rakennusalaalla on kasvava haaste.

Kilpailu luonnonvaramarkkinoilla kiristyy. Maailmanlaajuinen kilpailu raaka-aineista kiristyy. Tarvitsemme tuotannon ja kulutuksen muutoksen, joka ensimmäistä kertaa perustuu siihen, että energiaa ja raaka-aineita käytetään aiempaa vähemmän. Tulevaisuuden menestyjät ovat kilpailijoitaan resurssitehokkaampia, ja ne pystyvät tuottamaan joustavasti vähähiilisiin yhteiskuntiin sopivia palveluita ja tuotteita.

Vihreälle taloudelle/kasvulle on politiikassa ladattu odotuksia ja korkeita tavoitteita. Energia- ja resurssitehokkuus sekä vihreät teknologiat ovat keskeisiä kestävä kasvun elementtejä EU 2020 -strategiassa. Euroopan komission tuore ns. kiertotalouspaketti käsittelee resurssitehokkuutta, vihreää kasvua, työpaikkoja ja kilpailukykyä sekä jätelainsäädännön tavoitteiden uudelleentarkastelua. Komissio on myös v. 2013 antanut tiedonannon fosforin kestävästä käytöstä, jossa kiinnitetään huomiota kierrätyksen tarjoamiin moniin etuihin. Viime vuosina Suomessa on laadittu useita aihee-

seen liittyviä strategioita, suunnitelmia ja selontekoja esim. kestäväälle kulutukselle ja tuotannolle, puhtaille teknologioille (cleantech), biotaloudelle, materiaalitehokkuudelle ja ravinteiden kierrätykselle.

Ratkaisuja vaativat edelleen myös vaaralliset ja haitalliset aineet sekä jätteet. Vaarallisten kemikaalien käyttö on yhä mittavaa, ja vaarallisten aineiden sekä pienhiukkasten päästöt ovat ympäristön ja terveyden kannalta liian suuret. Vaaralliset aineet tuotteissa voivat olla myös uudelleenkäytön ja kierrätyksen esteenä. Uusien ja osin tuntemattomien vaikutusmekanismien ja aineiden riskien tunnistaminen ja niihin varautuminen on vielä riittämätöntä. Tällaisia ovat mm. hormonitoimintaan vaikuttavat aineet, haitallisten aineiden yhteisvaikutukset ja nanomateriaalit.

Itämeren sekä pinta- ja pohjavesien hyvän tilan saavuttaminen vaatii toimia. Puhtaat vesistöt ja pohjavedet ovat luonnonarvojen lisäksi merkittävä taloudellinen ja sosiaalinen voimavara. Haasteenamme on toteuttaa tehokkaita toimia, joilla voidaan mm. vähentää ravinnekuormitusta ja haitallisten aineiden päästöjä sekä kunnostaa vesistöjä. Tämä on tärkeää, sillä Itämeren ja sisä- ja pohjavesien tilanne ei ole kaikilta osin vielääkään hyvä, ja ilmastonmuutos lisää painetta toimia.

EU:n lainsäädäntö ohjaa voimakkaasti Itämeren sekä pinta- ja pohjavesien suojelua. Veloitteena on saavuttaa meriympäristön hyvä tila Itämerellä v. 2020 mennessä sekä pinta- ja pohjavesien hyvä tila v. 2015 mennessä. Itämeren suojelussa korostuu kotimaisten toimien lisäksi kansainvälinen yhteistyö erityisesti Itämeren suojelukomissiossa (HELCOM). Merialan taloudellista kasvupotentiaalia hyödyntävässä sinisessä kasvussa (blue growth) tulee huomioida ensisijaisesti meriekosysteemin kestävyys ja ympäristön hyvä tila. Öljy- ja kemikaalikuljetukset Suomenlahdella aiheuttavat merkittävän ympäristövahingon riskin, johon on varauduttava.

Luonnon monimuotoisuuden suojelu jatkuu. Niin Suomessa kuin muualla luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä aiheuttavat edelleen mm. ilmastonmuutos, luonnonvarojen ylikäyttö, haitalliset päästöt ja vieraslajit. Luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen seurauksena myös sen ihmiselle tarjoamat ekosysteemipalvelut kuten hiilensidonta, ravintokasvien pölytys ja ravinteiden kierto voivat pahasti häiriintyä.

Kansainväliset sopimukset ja EU:n lainsäädäntö ohjaavat Suomen toimia luonnon monimuotoisuuden suojelussa ja kestävässä käytössä. Tavoitteena on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen v. 2020 mennessä ja varmistaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa tila ja ekosysteemipalvelut v. 2050 mennessä.

Luonnon toimintakykyä ei voida ylläpitää pelkästään perinteisen luonnonsuojelun keinoin suojelemalla eliölajeja tai elinympäristöjä. Biologisen monimuotoisuuden suojelemiseksi ja ylläpitämiseksi tarvitaan valtioiden ja viranomaisten toimien lisäksi elinkeinoalojen, yksityisten yritysten ja kansalaisten toimia. Keskeistä on luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön tarpeen ja mahdollisuuksien saattaminen yleiseen tietoisuuteen ja osaksi toimintaa eli valtavirtaistaminen. Eliöyhteisöjen toimintakykyä voidaan joiltakin osin palauttaa ennallistamalla, mutta jälkikäteen tehdyt korjaustoimet ovat usein huomattavasti kalliimpia ja epävarmempia kuin ennaltaehkäisy.

Hyvä rakennettu ympäristö edistää hyvinvointia. Hyvin rakennettu ympäristö edistää ihmisten hyvinvointia. Se luo myös puitteet talouden vakaalle kehitykselle. Kuntarakennemuutos, väestökehitys ja globaalit muutostrendit, kuten yhteiskunnan eri alojen digitalisoituminen, heijastuvat rakennettuun ympäristöön, sen ylläpidon edellytyksiin ja kehittämistarpeisiin.

Suomalainen rakennettu ympäristö on Euroopan mittakaavassa pääsääntöisesti hyvällä tasolla. Suomalaisilla yrityksillä onkin mahdollisuus kehittyä alan edelläkävijöiksi. Kuitenkin monet asiat kiinteistö- ja rakennusalaalla vaativat edelleen toimia, kuten rakentamisen ja korjaamisen laatu ja sisäilman terveellisyys, turvallisuus sekä suunnitelmallinen kiinteistönpito.

Väestö keskittyy kasvukeskuksiin, etenkin metropolialueelle. Yhdyskuntarakenteen eheyttäminen ja eri toimintojen yhteensovittaminen säilyy erityisesti kasvavien kaupunkiseutujen haasteena ja tähän liittyvät ohjausvälineet kaipaavat kehittämistä. Kaupunkiseutujen kehitys (ml. metropolialue) vaikuttaa koko maan kansantalouden kehitykseen ja kansainvälisen kilpailukykyyn. Kaupunkien merkitys tulee korostumaan entisestään. Väestö kasvaa suurimmilla kaupunkiseuduilla niin sisäisen

kuin ulkoisen muuttoliikkeen ja luonnollisen väestönkasvun seurauksena. Samalla olemme maailman maiden eturintamassa kohtaamassa ikääntymishaasteita.

Kysyntään nähden liian vähäinen asuntojen tarjonta erityisesti pääkaupunkiseudulla pitää asuntojen hintatasoa ja vuokria suhteellisen korkeina. Kohtuuhintaisten asumisratkaisujen riittävyys edistäisi oleellisesti kasvukeskusten kilpailukykyä sekä palveluiden ja liikennematkojen järjestämistä. Asuinalueiden eriarvoisuus saattaa syventyä. Olemassa olevan asuntokannan ylläpidon merkitys kasvaa, sillä nykyisen rakennetun ympäristön korjaustarve on kasvamassa huolestuttavasti. Väestön muuttaessa kaupunkeihin muuttotappiopaikkakuntien kunnalliset vuokratyöyhtiöt ja omistusasujat ovat joutuneet vaikeuksiin, kun asuntojen hinnat laskevat.

Olemme maailman maiden eturintamassa kohtaamassa väestön ikääntymiseen liittyviä haasteita. Väestön ikärakenteen muutoksesta seuraa, että yhteiskunnan on mukauduttava laajasti entistä iäkäämmän väestön tarpeisiin. On edistettävä mahdollisimman terveen ja toimintakykyisen ikääntymisen turvaavia toimia, kuten esteettömiä asuin- ja elinympäristöjä ja näiden kehittymistä tukevaa yhdyskuntasuunnittelua. Erityistä tukea asumisessaan tarvitsevien ryhmien asumisolojen kehittämisen on yksi asuntopolitiikan painopiste. Asunnottomuuden vähentäminen ja sen ennaltaehkäisy vaativat uusia toimia. Kotona asumisen mahdollistaminen on yksi keskeisistä ikääntyvää väestöä ja muita erityisryhmiä koskevista tavoitteista.

3) RISKIENHALLINNAN NÄKÖKULMA

Riskien tunnistaminen ja hallinta ovat osa ympäristöministeriön toiminnan ja resurssien käytön suunnittelua ja ne huomioidaan tavoitekohtaisesti. Tulossopimuksen ajanjaksolla 2015–18 keskeiset tavoitteisiin sisältyvät riskit liittyvät julkisen talouden säästöihin, jotka kohdentuvat laajasti myös ympäristöhallintoon. Tulossopimuskaudella ympäristöhallinnon tehtävät on sopeutettava supistuviin resursseihin ja pyrittävä samalla huolehtimaan ympäristön tilan säilymisestä.

Aluehallinnossa toteutettavat huomattavat resurssivähennykset vaarantavat monien ympäristön kannalta olennaisten tehtävien hoidon ja vaikuttavat välillisesti myös ympäristöministeriön toiminnan vaikuttavuuteen ja ympäristöministeriön strategian toteuttamiseen.

Ministeriön vähenevien henkilöstöresurssien yhteensovittaminen kasvavaan tehtävämäärään aiheuttaa edelleen käytettävissä olevien resurssien ja tehtävien tasapainottamiseen liittyviä riskejä, jotka pyritään tunnistamaan ja ottamaan toiminnassa kokonaisvaltaisesti huomioon.

4) YMPÄRISTÖMINISTERIÖN STRATEGISET TULOSTAVOITTEET JA TOIMENPITEET VUOSILLE 2015–18

Ympäristöministeriön strategiassa on esitetty strategiset vaikutustavoitteet ja niihin liittyvät toimenpiteet, joilla strategiaa toteutetaan. Strategia muodostaa hallitusohjelman ja keskeisimpien ympäristöministeriön hankkeiden kanssa perustan toiminnan ja resurssien käytön suunnittelulle.

Strateginen vaikutus: Vähähiilinen ja energiatehokas Suomi

- *Suomen kasvihuonekaasupäästöt ovat vähentyneet merkittävästi*
- *Rakennetussa ympäristössä on otettu käyttöön vähähiilisyttä ja energiatehokkuutta edistäviä ratkaisuja*

Strategiset toimenpiteet

Kansainvälisen ilmasopimuksen neuvottelemine

EU:n 2030 ilmasto- ja energiatavoitteiden valmistelu ja toimeenpano

Ympäristöhallinnon kokonaisvaltainen ilmasto- ja energiatehokkuusohjelma ja sen toteuttaminen

Strateginen vaikutus: Luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimivat kierrätysmarkkinat

- *Suomen kasvun kärjet ovat kestäviä*
- *Tuotteet, materiaalit ja ravinteet kiertävät*

Strategiset toimenpiteet

Ympäristöhallinnon ohjelma vihreään talouteen siirtymiseksi ja sen toteuttaminen

Ympäristönäkökulman vaikuttava integrointi erityisesti maatalous-, metsä-, energia- ja kaivossektorin säädöksiin, strategioihin ja toimintaan sekä arktiseen yhteistyöhön

Jätteiden ja ravinteiden kierrätyksen tehostaminen

Strateginen vaikutus: Hyvä ympäristön tila

- *Suomi on tunnettu hyvästä vedestä ja ilman laadusta*
- *Rakennetun ympäristön kehitys parantaa ihmisen hyvinvointia*

Strategiset toimenpiteet

Vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoitosuunnitelman toimeenpano

Kansallisen ilmansuojeluohjelman laatiminen ja toteutuksen käynnistys

Rakentamisen laadun parantamisohjelma ja rakennusvalvonnan kehittäminen

Ympäristölupa- ja arviointimenettelyiden kokonaisuuden tehostaminen

Strateginen vaikutus: Monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut

- *Luonnon monimuotoisuus on turvattu ja ekosysteemipalveluilla on keskeinen merkitys yhteiskunnassa*

Strategiset toimenpiteet

Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön strategian ja toimintaohjelman toimeenpano

Ekosysteemipalvelujen ja niiden tuottamien hyötyjen kartoittaminen, arvottaminen ja tunnetuksi tekeminen

Viherrakenteen ja sinisen rakenteen kehittäminen alueidenkäytössä

Strateginen vaikutus: Hyvinvointia ja kilpailukykyä tukevat asumisolot

- *Asuminen on kohtuuhintaista ja se vastaa asukkaiden ja hyvän elämän tarpeita*
- *Kaupunkiseutujen, etenkin metropolialueen kilpailukykyä vahvistetaan*

Strategiset toimenpiteet

Kasvavien kaupunkiseutujen kaavoitus- ja sopimusmenettelyn kehittäminen

Asumisen kustannustason alentaminen ja asumisen tukijärjestelmän vaikuttavuuden parantaminen

Ikääntyneiden kotona asumisen edellytysten parantaminen

Erityistä tukea tarvitsevien väestöryhmien asumistilanteen parantaminen

Strateginen vaikutus: Vähähiilinen ja energiatehokas Suomi

Vaikutuksen täsmennys:

- Suomen kasvihuonekaasupäästöt ovat vähentyneet merkittävästi
- Rakennetussa ympäristössä on otettu käyttöön vähähiilisyyttä ja energiatehokkuutta edistäviä ratkaisuja

Ympäristöministeriön strateginen tulostavoite vuosille 2015–18	Toimenpiteet	Aikajänne	Laadullinen / numeerinen mittari	Vastuosasto / yksikkö	htv-arvio 2015	Vuoden 2015 tavoitteiden toteutuminen
Kansainvälisen ilmastosopimuksen neuvottelemineen (2014-15+)	YM toimii aktiivisesti kansainvälisessä ilmastopolitiikassa tavoitteena riittävän kattava ja sitova kansainvälinen ilmastososopimus.	2015-	Suomen kannat on valmisteltu ja koordinoitu yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa ja viety niitä eteenpäin sopimusneuvotteluissa sekä toimittu muussa kansainvälisessä ilmastoyhteistyössä.	YSO , KVE, VIE	YSO (4) + muut (1), yht. 5	Suomen kannat neuvotteluihin on valmisteltu ministeriöiden välisessä ilmastoneuvotteluryhmässä, ja niitä on edistetty EU:ssa ja kansainvälisissä neuvotteluissa. YM on viestinyt aktiivisesti Pariisiin ilmastokokouksesta ja sen tuloksista. Pariisissa solmittiin uusi kattava ja oikeudellisesti sitova ilmastososopimus. Suomi on osallistunut pohjoismaiseen ja arktiseen ilmastoyhteistyöhön sekä erilaisiin aloitteisiin (CCAC, FFFSR). (4)
EU:n 2030 ilmasto- ja energiatavoitteiden valmistelu ja toimeenpano (2014–2022)	EU:n 2030 ilmasto- ja energiatavoitteita toteutetaan kustannustehokkaasti. YM vaikuttaa ja osallistuu tavoitteiden toteuttamiseksi laadittavan EU-lainsäädännön valmisteluun.	2015–2018	Suomen kannat on valmisteltu ja koordinoitu yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Suomen keskeiset tavoitteet EU:n lainsäädäntöneuvotteluissa on saavutettu (erit. taakanjakopäätös, päästökauppajärjestelmän uudistaminen, energialainsäädännön muutokset)	YSO , RYMO, LYMO, VIE, KVE	YSO (2) + muut (1), yht. 3	YM:n johdolla on valmisteltu Suomen kannat päästökauppajärjestelmän uudistamista koskevaan ehdotukseen ja alustavat kannat jäsenmaiden välisestä taakanjaosta sekä vaikuttettu ennakoivasti EU:n instituutioissa Suomen tavoitteiden edistämiseksi. Vaikuttamista on tehty myös muiden jäsenmaiden kanssa yhteistyössä ja tehtyihin selvityksiin nojaten. EU:n tiukentuvien päästövähennystavoitteiden toimeenpano Suomessa on aloitettu ennakoivasti suunnitelma- ja strategiavalmistelulla. (4)
Ympäristöhallinnon kokonaisvaltainen ilmasto- ja energiatehokkuusohjelma	Viimeistellään yhteistyössä alaishallinnon kanssa ympäristöhallinnon ilmasto- ja energiatehokkuusohjelma.	2015	Ohjelma on valmis.	YSO , RYMO, LYMO, VIE		Hallitusohjelman tavoitteet ja niiden toimeenpano vaikuttavat ympäristöhallinnon ilmasto- ja energiatehokkuusohjelmaan. Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma kattaa suurelta osin ohjelman alueen. Näistä syistä johtuen ohjelman valmistelua ei ole jatkettu toistaiseksi erillisenä. (2)

	Eduskuntakäsittelyn jälkeen ilmastolain voimaansaattaminen ja toimeenpano käynnistäminen YM:n vastuulle kuuluvissa kysymyksissä	2015–17	YM:n keskipitkän tähtäimen ilmastosuunnitelma valmistumassa, YM koordinoi o.s. kansallista suunnittelma-työtä, Ilmastopaneelin jatkorahtuksesta sovit-tu.	YSO , RYMO, LYMO, VIE	YSO (1)	YM on asettanut työryhmän lokakuussa 2015 valmistelemaan keskipitkän aikavälin ilmasto-suunnitelmaa. Ilmastopaneeli on tarkoitus asettaa vuoden 2016 alusta. (4)
	Toteutetaan uudisrakentamisen lähes nollaenergia rakentamiseen tähtäävää lainsäädäntöhankeko-konaisuutta.	2015–18	Lainsäädäntöhankeko-konaisuus lähetetään lausunnonle vuoden 2015 lopussa.	RYMO , YSO, VIE	RYMO (4)	Lähes nollaenergiarakentamiseen siirtymistä koskevien hallituksen esityksen, asetusten ja ohjeiden valmistelua on jatkettu, mutta esi-tyksen lausunnotierros siirtyi vuoden 2016 keväälle. Energiatodistuslainsäädäntöä koskeva HE an-nettiin lausunnoille. Selvitys lähes nollaenergiarakentamisen vaiku-tuksista asemakaavoitukseen on käynnissä. (3)
	Edistetään tuulivoimarakentami-sen laadukasta ohjausta ja lä-hienergiatuotantoa.	2015–18	Tuulivoimameluasetus valmistuu ja ohjeistus päivitetään. Mittareina tuulivoimarakentamisen määrä ja tuulivoimaa koskevien kaavojen valmistuminen. Laadi-taan ohjeistus aurin-koenergian pientuotan-non lupamenettelystä.	RYMO , YSO, LYMO, VIE	RYMO (1)	VN:n asetus tuulivoimaloiden ulkomelutasosta annettu 8/2015. Tuulivoimarakentamisen oppaan päivitys on käynnissä. Aurinkoenergian lupamenettelyä on valmistel-tu. (3)

Strateginen vaikutus: Luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimiva kiertotalous

Vaikutuksen täsmennys:

- Suomen kasvun kärjet ovat kestäviä
- Tuotteet, materiaalit ja ravinteet kiertävät

Ympäristöministeriön strateginen tulostavoite vuosille 2015–18	Toimenpiteet	Aikajänne	Laadullinen / numeerinen mittari	Vastuosasto / yksikkö	htv-arvio 2015	Vuoden 2015 tavoitteiden toteutuminen
Ympäristöhallinnon ohjelma vihreään talouteen siirtymiseksi ja sen toteuttaminen.	Vaikutetaan EU:n kiertotalous- ja resurssitehokkuusaloitteisiin ja niiden toimeenpanoon sekä arvioidaan eri politiikkatoimien mahdollisuuksia ja vaikuttavuutta mm. VN tutkimusyhteistyötä hyödyntäen.	2015-	Suomen kannat valmisteltu ja koordinoitu ja viety niitä eteenpäin.	YSO , LYMO, RYMO, KVE, VIE	YSO (0,6) + muut (0,4), yht. 1	Komissio veti pois kiertotalouspaketin helmikuussa ja antoi uuden ehdotuksensa pakeiksi joulukuussa. Suomen valmistelemissä kantoja on hyödynnetty ennakkovaikuttamisessa komission uuden ehdotuksen valmisteluun. YM on käynyt keskusteluja komission eri edustajien kanssa ja Suomessa laadittua taustamateriaalia on toimitettu komissiolle. Komission avainhenkilöille järjestettiin kaksipäiväinen vierailu Suomeen. On osallistuttu VN-TEAS-hankkeiden suunnitteluun, ohjaukseen ja arviointiin. (4)
	Kansainvälisen kestävä kaupunkistumisen agendan neuvottelemisen, Habitat III (2014-2016) YM toimii aktiivisesti Habitat III:n valmistelussa tavoitteena kestävää kaupunkistumista tukeva uusi urbaani agenda	2015–2016	Suomen kannat on valmisteltu kansallisessa toimikunnassa ja viety eteenpäin EU- ja YK-neuvotteluissa.	RYMO , KVE	RYMO (1)	Suomi on osallistunut EU:n kannanmuodotukseen sekä Habitat III:n toiseen valmistelukokoukseen Nairobissa. Suomen kansallinen Habitat III -toimikunta on kokoontunut 2 kertaa valmistelemaan Suomen osallistumista Habitat III:een. Habitat III -asiantuntijaryhmiin on nimetty 3 suomalaisasiantuntijaa. (4)
	Viimeistellään yhteistyössä alishallinnon kanssa ympäristöhallin-	2015	Ohjelma on valmistunut.	YSO , LYMO,		Vihreän talouden ohjelman valmistelu on aloitettu osastojen yhteistyönä ja luonnosta

	non ohjelma vihreään talouteen siirtymiseksi.			RYMO, HAL, VIE		esitelty ELY:jen ja AVI:en ympäristövastuualueiden johtajille keväällä. Jatkovalmistelu on käynnistetty marraskuussa. (3)
	Toimeenpannaan ja tarvittaessa arvioidaan kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelmaa, kansallista biotalousstrategiaa ja materiaalitehokkuusohjelmaa (ml. VN tutkimusyhteistyö) ja vihreän talouden hankkeita. Toteutetaan rakentamisen materiaalitehokkuusohjelman RAMATE 2013 mukaisia toimenpiteitä.	2015-	Ohjelmien mukaiset toimet sekä arvioinnit on toteutettu; vihreän talouden hankkeet viety loppuun, arvioitu ja viestitty tuloksista. Toteutetaan RAMATEn mukaisia toimenpiteitä.	YSO, RYMO, LYMO, HAL, KVE, VIE	YSO (2) + muut (1), yht. 3	Kulutuksen ja tuotannon ohjelman arviointiryhmä sai työnsä valmiiksi toukokuussa. Kansallisen biotalousstrategian arvioidaan HO:n toimintasuunnitelman mukaisesti 2016. Materiaalitehokkuusohjelman toteutumisesta raportointi kansliapäälliköille. Vihreän talouden kokeilu- ja kehittämishankkeet on arvioitu ja arviointiraportti julkaistu 27.5. (4)
	Kestävän kehityksen toimenpiteiden moninkertaistaminen ja vaikuttavuuden lisääminen. Kytkeä globaaleihin kestävän kehityksen tavoitteisiin (Post-2015 agenda) ja Suomen yhteiskuntasitoumuksen markkinointi kansainvälisesti. Varmistetaan ympäristö-, vihreän talouden sekä kestävän kulutuksen ja tuotannon tavoitteiden sisällyttäminen osaksi uutta Post-2015 kestävän kehityksen agenda YK- ja EU-neuvotteluissa sekä kansallisessa valmistelutyössä. Käynnistetään tavoitteiden toimeenpano Suomessa sekä kytkeään globaalit tavoitteet kansalliseen kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen	2015-	Toimenpidesitoumuksia 200 kpl. YM:n/Suomen kannat valmisteltu ja saatu osaksi syyskuussa YK:ssa hyväksyttävää Post-2015 kestävän kehityksen agenda; tavoitteiden toimeenpano Suomessa käynnistyy	YSO, KVE LYMO, RYMO, HAL, VIE	YSO (2) + muut (2), yht. 4	Sitoumusten määrä on kasvanut viime vuodesta (alle 100) noin 200:een. Vaikuttavuutta on pystytty lisäämään neljän kokonaisen toimialan tullessa mukaan sitoumukseen ja sitoumusklustereiden alkaessa syntyä. Kansainvälisesti Suomen kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus on saanut paljon huomiota osakseen mm. YK:n yleiskokouksessa ja ECOSOCissa, Euroopan kestävän kehityksen verkostossa (ESDN) sekä monien kansainvälisten ja kahdenkeskisten ministeri- ja virkamiestilaisuuksien yhteydessä. Agenda 2030:n (ent. Post2015) kansallisen toimeenpanon koordinaatio ja hallintamalli on valmisteltu ja hyväksytty. VNK alkaa koordinoida Agenda2030-toimeenpanosuunnitelman laadintaa vuoden 2016 alusta. Myös Kestävän kehityksen toimikunnan koordinaatio ja apulaispääsihteeri siirtyy vuoden 2016 alusta VNK:aan. Toimikunnan pääsihteeri jatkaa YM:ssä (HAKA/KVE).

						(4)
	<p>Vaikutetaan luonnonvarojen kestävä käyttöä ja resurssitehokkuutta koskeviin YK-aloitteisiin ja niiden toteutukseen vauhdittamalla erityisesti Kestävän kulutuksen ja tuotannon puiteohjelman (10YFP) toimeenpanoa. Käynnistetään Suomen ja UNEPin vetovastuulla Kestävät rakennukset ja rakentaminen (SBC) alaohjelma.</p>	2015–18	<p>Suomen kannat sisältyvät EU:n neuvottelukantoihin ja heijastuvat YK:n ympäristökokouksen (UNEA2) resoluutioissa jotka koskevat luonnonvarojen kestävä käyttöä ja resurssitehokkuutta.</p> <p>10YFP:n kaikki alaohjelmat käynnistyvät ja edistyvät. SBC-alaohjelman työ edistyy, ensimmäisten tulosten tarkastelu syksyllä 2016 Habitat III-konferenssissa</p>	KVE, YSO, LYMO, RYMO,	KVE (1) YSO (3) + muut (1), yht. 5	<p>Valmisteltiin yhtenä johtomaana EU:n kestävä kulutusta ja tuotantoa sekä kiertotaloutta koskevan UNEA2-resoluution avainelementtejä.</p> <p>Vaikutettiin 10YFP-puiteohjelman johtokunnan jäsenenä kaikkien 10YFP-alaohjelmien toimeenpanon edistymiseen ja Trust Fund -hakujen käynnistymiseen sekä kestävä kulutuksen ja tuotannon tavoitteiden sisällyttämiseen globaaliin Agenda2030-toimintaohjelmaan.</p> <p>Kansainvälinen kestävä rakentamisen ohjelma (10YFP-SBC) käynnistyi Suomen/YM:n johdolla. Järjestettiin käynnistystilaisuus Nairobissa ja ensimmäinen ohjelman ohjausryhmän kokous Helsingissä, jossa laadittiin ohjelman toimintasuunnitelma ja käynnistettiin toimenpidehankkeiden valmistelu. Käynnistettiin SBC-ohjelman kansainvälinen Trust Fund -haku.</p>
						(4)

	Pannaan toimeen kansallista vaarallisia kemikaaleja koskevaa ohjelmaa, parannetaan kv. kemikaali- ja jätesopimusten yhteistyötä ja koordinaatiota ja vahvistetaan ympäristönäkökulmaa kansainvälisessä ja EU-kemikaaliyhteistyössä.	2015–18	<p>Ympäristöhallinnon toimenpidesuosituksat etenevät; Suomen kannat valmisteltu ja vaikutettu EU- ja kv. foorumeilla.</p> <p>Suomen tavoitteet vahvistaa kansainvälisten kemikaali- ja jätesopimusten yhteistyötä ja koordinaatiota toimeenpanossa sisältyvät EU-kantoihin sekä sopimusten osapuolikousten ja UNEA2:n päätöksiin.</p> <p>Kemikaalien kansainvälistä hallintaa koskevien strategisten linjausten seuranta.</p>	YSO, KVE	YSO (3), KVE (1)	<p>Ohjattu kemikaaliohjelman toimeenpanoa ja rahoitettu mm. SYKE:n tähän liittyviä hankkeita. Kansallisessa toimeenpanossa on tuotu esille ympäristönäkökulmaa sekä pyritty korostamaan kiertotalouden merkitystä.</p> <p>Komission ehdotusten valmistelu EU:n strategiaksi ei ole edennyt suunnitellussa aikataulussa. Suomen tavoitteet saavutettiin EU:n F-kaasujen ns. pätevyysvaatimusasetusta laadittaessa.</p> <p>Kansainvälisten strategisten linjausten mukaisesti on osallistuttu BRS-kokoukseen (Science fare -avaus) ja aktiivisesti kansainvälisen kemikaalistrategia SAICM:n neljänteen konferenssiin. OECD-työssä painopiste on muun muassa ollut kemikaalikomitean ja ympäristökomitean välisen yhteistyöntöön tiivistämisessä.</p> <p>(4)</p>
Ympäristönäkökulman vaikuttava integrointi erityisesti maatalous-, metsä-, energia- ja kaivossektorin säästöihin, strategioihin ja toimintaan sekä arktiseen yhteistyöhön.	Arvioidaan uuteen hallitusohjelmaan sisältyvät keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet ympäristönäkökulman kannalta ja varaudutaan osallistumaan vaikuttavuuden kannalta keskeisiin prosesseihin muillakin hallinnonaloilla. Näihin liittyen edistetään ympäristövaikutusten arviointia ja huomioon ottamista.	2015–18	Keskeiset hankkeet ja prosessit identifioitu, osallistuminen suunniteltu. ELYjen SOVA-kehittämishanke edennyt.	LYMO, YSO, RYMO, KVE, VIE, HAL, LSJ	yht. 1	<p>Hallitusohjelman kärkihankevalmistelun yhteydessä keskeiset ja ympäristönäkökulman kannalta vaikuttavimmat aiheet on valittu.</p> <p>ELYjen SOVA-kehittämishankkeen tarjous-ten arviointi valmistuu marraskuun aikana ja hanke käynnistyi.</p> <p>(4)</p>

	Toteutetaan Suomen arktisen strategian ympäristötavoitteita ja vaikutetaan siihen, että ihmisen toiminnasta arktiselle alueelle aiheutuvat ympäristövaikutukset otetaan huomioon linjauksissa ja toiminnassa.	2015-	Ympäristönäkökulman vahvuus linjauksissa ja toimeenpanossa. Järjestetyt tapahtumat, osallistuminen ja tuotettu aineisto tapahtumiin. Rahoitus hankeesityksille (IBA, TEAS)	KVE, YSO, LYMO, RYMO, VIE	yht. 1	Osallistuttiin aktiivisesti Suomen edustajan (UMI) puheenvuorojen ja taustojen laatimiseen Arktisen neuvoston kokouksessa ja USA:n järjestämässä Arktisessa ilmastokonferenssissa. Tehtiin läheistä yhteistyötä IBArahoituksen ohjaamiseksi YM:n priorisoimiin tarpeisiin. UM myönsi uutta tukea Arktiset makeat vedet ja vesivarat -hankkeelle sekä Barentsin luonnonsuojeluverkosto hankkeen II vaiheelle. Järjestettiin useita sidosryhmätilaisuuksia ja yliopistokurssi ajankohtaisista arktisista ympäristökysymyksistä. Tuotettiin esite ilmastomuutoksen vaikutuksista Arktiksella. (4)
Jätteiden ja ravinteiden kierrätyksen tehostaminen	Jatketaan ravinteiden kierrätyksen sekä Saaristomeren ja Selkämeren tilan parantamista edistävän ohjelman toteuttamista.	2015	RaKi-ohjelman toteutumisesta on arvio, hankerahoitus kohdennettu vaikuttavasti	LYMO, YSO, RYMO, VIE	LYMO (1,5), muut 0,5	Vuosina 2012–2014 toteutettujen Raki-hankkeiden tuloksellisuuden ja vaikutusten arvioinnissa todettiin, että suuri osa hankkeista voisi synnyttää uutta liiketoimintaa ja tuottaa päästövähennyksiä vesiin, kunhan jo aloitetut toimet saatetaan käytäntöön ja jalkautetaan. Edelleen on yli 20 hanketta käynnissä. Kohti ravinne neutraalia kuntaa – hanke (Ranku) on herättänyt laajaa mielenkiintoa. Hallitusohjelman kärkihankkeisiin sisältyy Raki-ohjelman toisen vaiheen toteutus, jonka valmistelu on käynnistynyt. (4)
			Life IP-hakemus on tehty kevät/syysy 2015	LYMO, YSO, RYMO		Sisävesi LIFE IP -hanke on mennyt läpi. Kiertotalous-hanke-esitys on lähetetty komissioon. (4)
	Valmistellaan Suomen kantoja ja	2015–16	Suomen kannat on val-	YSO, LYMO,	YSO (1,5)	Komissio veti pois kiertotalouspaketin hel-

	osallistutaan EU:n jätedirektiivien muutosehdotusten valmisteluun.		misteltu ja koordinoitu	RYMO, VIE, KVE	+ muut (0,5), yht. 2	mikuussa ja antoi uuden ehdotuksensa pake-tiksi joulukuussa
	Valmistellaan jätelain (646/2011) nojalla annettavat asetukset mm. jätteiden maarakentamiskäyttöä ja kaivettujen (pilaantuneiden) maa-ainesten hyödyntämistä koskevat asetukset, sekä aloite-taan valtakunnallisen jätesuunni-telman (VALTSU) uudistaminen.	2015–16	Mara ja kaivettujen pilaantuneiden maa-ainesten asetukset on esitelty ja VALTSU:n ennakkointityö valmis.	YSO , LY-MO, RYMO	YSO (3)	Ns. MARA- ja MASA-asetuksia on valmisteltu taustaselvityksin. MARA-asetuksen sovelta-misalan merkittävämpi laajentaminen edel-lyttää muutoksia ympäristökelpoisuuden arvioinnissa. Tämä työ on käynnistymässä. Asetukset valmistuvat vuoden 2016 loppu-puolella. (3) Valtakunnallisen jätesuunnitelman työpajat pidetty syksyllä 2015 ja työ etenee suunni-telmien mukaan. (4)

Strateginen vaikutus: Hyvä ympäristön tila

Vaikutuksen täsmennys:

- **Suomi on tunnettu hyvästä veden ja ilman laadusta**
- **Rakennetun ympäristön kehitys parantaa ihmisen hyvinvointia**

Ympäristöministeriön strateginen tulostavoite vuosille 2015–18	Toimenpiteet	Aika-jänne	Laadullinen / numeerinen mittari	Vastuosasto / yksikkö	htv-arvio 2015	Vuoden 2015 tavoitteiden toteutuminen
Vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoitosuunnitelman toimeenpano	Valmistellaan VN:n päätös merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmaksi vuosille 2016–2022 ja toteutetaan merenhoitosuunnitelman seurantaohjelmaa ja tilanarviotyötä HELCOM – yhteistyötä hyödyntäen. Toteutetaan vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelmaa. Toteutetaan EU:n Itämeren alueen uudistettua strategiaa (EUSBSR) ja toimintaohjelmaa.	2015–18	VN:n päätösesitys valmis, seuranta ja tilanarviointityö käynnissä, HELCOM -yhteistyö tiivistä	LYMO, YSO, RYMO, VIE	LYMO (2)	Merenhoidon toimenpideohjelmaa on valmisteltu laajapohjaisena yhteistyönä jossa on huomioitu kuulemisen palaute. VN esittely suunniteltiin 12/2015 samanaikaisesti vesienhoitosuunnitelmien kanssa. HELCOM:ssa on valmisteltu maiden yhteen sovitettavaa toimenpidedokumenttia. Toisen kuusivuotiskauden valmistelu (ns. HOLAS II raportti) on käynnistetty. Merenhoidon seurantaohjelmaa toteutetaan, joskin samanaikaisesti ohjelmaa rannikoilla ELY-keskusten osalta leikaten. MSD:n liitteen III ja komission GES-päätöksen revisio on käynnissä ja liitteen hyväksyntä siirtyy ensi vuodelle. (4)
			VELMU:n karttaportaali on käytössä.	LYMO, RYMO, VIE	LYMO (1)	Täydentävät kartoitukset, kerättyjen tietoaineistojen tarkistus ja kokoaminen on saatettu loppuun sekä lajien ja luontotyyppien kootut tietokanta esiintymätiedot julkaistaan alkuvuodesta 2016 VELMU karttaportalissa. VELMU-Atlaksen työstäminen on käynnistynyt. (4)
			Prioriteettialue Nutrin toiminta on tehostanut HELCOM BSAP:n tuloksellisuutta.	LYMO	LYMO (1,5)	EU Itämeristrategian ja HELCOM:n välistä yhteistyötä on tehostettu erityisesti rehevöitymistorjuntaan keskittyvän politiikka-alan Nutrin osalta. Strategian uudistettu toimintaohjelma hyväksyttiin kesäkuussa ja siinä mm. korostetaan HELCOM-yhteistyötä ja HELCOM-tavoitteiden ja meristrategiadirektiivin toteuttamista. PA Nutrin toimesta on edistetty Itämeren alueen strategisia lippulaivahankkeita ravinnekuorman vähentämiseksi. (3)
	Ohjataan vuoteen 2016 ulottuvi-	2015–	VN:n päätösesitys on	LYMO,	LYMO (4)	Toimeenpanoa on ohjattu tulosohjauksella, strate-

	en vesienhoitosuunnitelmien toimeenpanoa. Valmistellaan valtioneuvoston päätös vesienhoitosuunnitelmista vuoteen 2021 ja kehitetään suunnitteluprosessia.	16	valmis. Suunnittelu-prosessin kehittämishanke pitkällä.	VIE, YSO, RYMO		giatyöllä, hankkeilla ja muilla ohjauskeinoilla. Vesienhoitosuunnitelmien toteuttamista edistäviin laaja-alaisiin hankkeisiin on kohdennettu rahoitusta. Vesienhoitosuunnitelmien kuulemisen palaute on huomioitu. Yhteistyössä valmisteltu VN:n päätös hyväksyttiin joulukuussa. Ruotsin ja Norjan kanssa on tehty yhteistyötä kansainvälisillä vesienhoitoalueilla. Toisen VHS-kierroksen suunnitteluprosessista on laadittu tilannekatsaus kolmannen kierroksen kehittämistarpeista. Vesienhoito on sisällytetty ELY:n palvelukonseptiin ja aloitettu toimintamallityöskentely. Toteutettu seurantojen tehostaminen tavoitteena 20 % säästöt. (4)
	Haitallisten ja vaarallisten aineiden direktiivimuutokset täytäntöönpannaan ja seuranta tehostetaan EU-lainsäädännön edellyttämällä tavalla.	2015	Direktiivimuutos viety lainsäädäntöön, seurantaohje on päivitetty.	LYMO	LYMO (1)	Asetus on hyväksytty marraskuussa 2015 ja ohjeistuksen päivitys on menossa. (4)
	Ohjataan pohjavesialueiden rajausta ja luokittelua sekä suojeleusuunnitelmien laatimista koskevan uuden lainsäädännön tehokas toimeenpano. Laaditaan valtakunnallinen pilaantuneiden maa-alueiden strategia.	2015–16	Asetus valmisteltu, ohjeet valmiit	LYMO	LYMO (1)	Asetus on valmisteilla ja tavoitteena lähettää lausunnon 2015 lopulla. Ohjeiden suunnittelu on aloitettu asetuksen valmistelun rinnalla. (3)
Strategia valmis syysylä 2015			YSO, VIE	YSO (1)	Valtakunnallinen pilaantuneiden maa-alueiden riskienhallintastrategia valmistui lokakuussa ja julkaisu valmistuu joulukuussa.(4)	
	Ympäristövahinkojen torjunta tehostuu. Torjuntakaluston hankinta, ylläpito ja uudistaminen jatkuu kokonaissuunnitelman mukaan. Käynnistetään öljyntorjunta-neuvottelukunnan työ ja ohjataan öljyntorjunnan yhteistoimintasuunnitelmatyötä	2015–18	Torjuntakapasiteetin (laitteet, puomit, alukset) kehittyminen, yhteistyöhankkeet. Öljyonnettomuustilanteiden jätehuollon tehostaminen käynnistynyt.	YSO	YSO (1)	Torjuntalaivasto on kehittynyt toivotusti, riskinä kuitenkin, että EMSA ei enää rahoita jäänmurtaja Kontion öljyntorjuntavalmiutta. Öljyonnettomuuksien jätehuollon tehostaminen ei ole kunnolla käynnistynyt, mutta pohjatyötä on tehty. Jätealan huoltovarmuustoimikunta luovutti kesälä 2015 ministeriölle selvityksen erityisjätehuollon (ml. öljyntorjunta) parantamiseksi.

						Hallitusohjelman kirjaus operatiivisen johtovastuun siirtämisestä merialueilla sisäministeriölle on vienyt voimavaroja perustyöltä. (3)
Kansallisen ilmansuojeluohjelman laatiminen ja toteutuksen käynnistys	Valmistellaan Suomen kantoja ja osallistutaan EU:n ilmansuojelupakettiin kuuluvien päästökattodirektiivin ja keskisuurten polttolaitosten direktiivin sekä Göteborgiin pöytäkirjan muutoksen valmisteluun ja neuvotteluun. Aloitetaan kansallisen ohjelman valmistelu.	2015–18	Suomen kannat on koordinoitu ja otettu huomioon päätöksissä. Kansallinen ilmansuojeluohjelma valmis v. 2016.	YSO, LYMO, RYMO, VIE, KVE	YSO (2)	Kansallisen ilmansuojeluohjelman suunnittelu on alkanut ja sitä varten on teetetty selvityksiä. Päästökattoja koskevan direktiiviehdotuksen käsittely jatkuu, ja siitä hyväksyttiin yhteinen näkemys joulukuussa 2015. Göteborgin pöytäkirjan muutoksen ratifiointi ei ole edennyt. Vastattu päästökattojen rikkomisia ammoniakkipäästöjen osalta koskeviin valvontamenettelyihin sekä EU:ssa että kaukokulkeutumissopimuksen piirissä. Käsittely jatkuu. (4)
Rakentamisen laadun parantamisohjelma ja rakennusvalvonnan kehittäminen	Ehkäistään kosteus- ja homeongelmia toimintasuunnitelman mukaisesti ja koordinoidaan eri ministeriöiden toimia.	2015–17	Eduskunnan kannanottojen toteutus etenee toimintasuunnitelman mukaisesti ja eduskunnalle on toimista raportoitu	RYMO, VIE	RYMO (3)	Eduskunnan kannanottojen toteutus on edennyt toimintasuunnitelman mukaisesti ja eduskunnalle on toiminnasta raportoitu. Valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaoston raportointi oli lokakuussa 2015. Tarkastusvaliokunnan kuuleminen oli syyskuussa 2015. Vuonna 2015 on valmistunut oppaita. Hometalkoiden verkkosivuille lanseerattiin toukuussa 2015 kerrostalo-osio. (4)
	Parannetaan uudis- ja korjausrakentamisen säädösohjausta uudistamalla rakentamismääräyskokoelmaa sekä kehittämällä muita ohjausvälineitä.	2015–18	Rakentamismääräyskokoelman uudistus etenee suunnitelman mukaisesti.	RYMO, VIE	RYMO (6)	Rakentamismääräyskokoelman uudistuksessa on kyse laajasta hankkeesta: rakentamista koskevat asetukset uudistetaan vuoteen 2018 mennessä vuonna 2013 voimaan tulleen maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen mukaisesti. Rakentamismääräyskokoelman uudistus etenee suunnitelman mukaisesti. Vuonna 2015 on toteutettu rakentamismääräyskokoelman A-osien valmistus: rakennusten suunnittelua, rakentamisen työnjohtoa ja viranomaistoimintaa koskevat asetukset ja ohjeet tulivat voimaan

						<p>1.6.2015.</p> <p>Rakentamismääräyskokoelman osien asetusvalmistelu on ollut käynnissä vuonna 2015. Paloturvallisuutta, kosteusturvallisuutta, vesi- ja viemärilaitteistoja, taloteknisiä järjestelmiä, sisäilmastoa ja ilmanvaihtoa, rakennuksen ääniolosuhteita ja meluntorjuntaa sekä esteettömyyttä koskevien säännösten valmistelu on ollut käynnissä vuonna 2015. Myös rakennusten energiatehokkuutta koskeva lainsäädäntökokonaisuus on ollut käynnissä.</p> <p>Lisäksi vuonna 2015 on ollut käynnissä asetusvalmistelu koskien rakennustuotteiden olennaisia teknisiä vaatimuksia ja tyyppihyväksyntää.</p> <p>Eurokoodeihin liittyvien asetusten valmistelu koskien kansallisia valintoja on ollut käynnissä vuonna 2015.</p> <p>Soveltamisohjeiden/oppaiden valmistelu on ollut käynnissä vuonna 2015.</p> <p>(4)</p>
	Valmistellaan hallitusohjelman tavoitteiden pohjalta rakentamisen laadun parantamiseen tähtäävä ohjelma ja käynnistetään ohjelmassa esitetyt toimenpiteet.	2016-	Rakentamisen laadun parantamisen ohjelman valmistuminen.	RYMO		Ei sisälly hallitusohjelmaan, ei toteudu. (1)
	Valmistellaan kuntien rakennusvalvontayksiköiden määrää ja kokoa koskevia toimia. Edistetään sähköistä rakentamisen lupasiointia ja nopeutetaan lupamennettelyä.	2015–18	Säädösehdotukset rakennusvalvontatoimen kehittämisestä valmistuvat	RYMO, VIE	RYMO (2)	Rakennusvalvonnan kehittäminen odottaa hallituksen linjauksia ja liittyy itsehallintouudistukseen. Sähköinen asiointi on käytössä 50 kunnassa ja tämän lisäksi 30 kuntaa päättänyt ottaa sähköisen lupasiointin käyttöön. (3)

Ympäristölupa- ja arviointimenettelyiden kokonaisuuden tehostaminen	Ohjataan uuden ympäristönsuojelulain (YSL) toimeenpanoa ja varmistetaan EU:n teollisuuspäästödirektiivin täytäntöönpano osana ympäristölupien päätöksentekoa. Koordinoidaan BAT-työtä. Jatketaan YSL:n uudistamista. Saataan loppuun hankkeen 2. vaiheen HE ja huolehditaan sen voimaantulosta sekä asetusmuutoksista. Valmistellaan YSL-hankkeen 3. vaiheen ehdotukset.		YSL-toimeenpano-ohjeet valmiit; YLS 2. vaiheen HE valmis ja voimaantullut sekä asetukset valmiit. YSL 3. vaiheen HE-ehdotus valmis.	YSO, LYMO, VIE, LsJ	YSO (3), LYMO (2), yht. 5	Ympäristönsuojelulain uudistamishankkeen 2. vaiheen hallituksen esitykseen sisältyneet muutokset tulivat voimaan 1.5.2015. Hallituksen esitykseen sisältyi kolme kokonaisuutta lupamenettelyn sujuvoittamisen kannalta: lupamääräysten tarkistamisen poisto, maa-ainesluvan ja ympäristöluvan menettelyllinen yhdistäminen ja eläinsuojelun koskeva lupakynnyksen nosto. Ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen muutos annettiin ja tuli voimaan 1.5.2015. Ympäristönsuojelulain uudistamishankkeen 3. vaiheen ehdotuksia on viimeistely hankkeen projektiryhmissä. Parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan (BAT) liitettävää työtä on ohjattu ja osallistuttu asiaa koskevaan valmisteluun EU:ssa sekä ohjattu ympäristöhallintoa BATin toimeenpanossa. YM on vetänyt suurten polttolaitosten (LCP) päätelmien kansallista toimialaryhmää. (4)
	Jatketaan muiden ehdotusten valmistelua ympäristömenettelyiden sujuvoittamiseksi hyödyntäen keskeisiä selvityksiä ja arviointeja (mm. Tarastin työryhmä) sekä käytännön kokemuksia.	2015–18	Käsittelyaikojen kehitys	LsJ, YSO, LYMO, RYMO	LsJ(1)	Ympäristömenettelyjen arviointiryhmän arvio toteuttamisvaihtoehdoista valmistui maaliskuussa 2015 (Ympäristömenettelyjen sujuvoittaminen ja tehostaminen YM:n raportteja 13/2015). Alkusyksystä 2015 käynnistyi YM:n johdolla valtioneuvoston yhteinen TEAS-hanke ympäristöllisten menettelyjen yhden luokun palvelujen toteuttamisen vaihtoehdoista. Sen ehdotukset valmistuvat toukokuussa 2016. (3)
	Ohjataan ja kehitetään ympäristönsuojelun valvontaa ja luvitus-		Valvontaohje ja laillisuusvalvontaopas	YSO, VIE,	YSO (1)	Ympäristönsuojelun valvontaa on kehitetty ja valvojia ohjattu monin keinoin. Ehdotus valvontaohjeeksi

	ta, ml. valvontaa tukevan tietojärjestelmän ja sähköisen ympäristölupamenettelyn kehittäminen.		valmiit, VAHTI-järjestelmä tukee valvontamaksujen toimeenpanoa, sähköinen lupajärjestelmä on käytössä.	LYMO		<p>valmistui ja lähetettiin lausunnolle 10/2015. Laillisuusvalvontaopas on päivitetty.</p> <p>VAHTI-kehitystyö on aloitettu ja uusia osia on otettu käyttöön (Tarkastuskertomus). Laskutus on otettu käyttöön 10/2015. Valvontaohjelma on tulossa käyttöön. Koko hankkeen määräaika on 31.12.2016.</p> <p>YM laati muistion ja lausunnon maksullisen valvonnan huomioon ottamiseksi TEM:n valmistelemassa valtioneuvoston asetuksessa ELY-keskusten maksullisista suoritteista v. 2015. YM on seurannut asetuksen toimeenpanoa ja yhdessä ELY-KEHA:n kanssa annettiin keväällä yhteinen ohje asetuksen soveltamisesta. YM:ssä on ohjattu valvonnan maksujen osoittamista valvontatoimen käyttöön ELY-keskuksissa valtioneuvoston ja eduskunnan lausuman mukaisesti.</p> <p>Sähköisen ympäristöluvan jatkohanke alkoi keväällä 2015 YM:n ja AVI-HAKE:n yhteishankkeena tavoitteena viimeistellä sähköinen ympäristölupa vuonna 2016. (3)</p>
	Valmistellaan YVA-direktiivin muutoksen aiheuttamat YVA-lain muutokset	2015–17		LYMO, LsJ	LYMO (2)	HE-luonnos valmistuu 2016. (3)
	Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuusarvioinnin pohjalta selvitetään muutoksenhakusäännösten muutostarpeita	2015	Esiselvitys valmistuu 2015	RYMO	RYMO (0,5)	Hallitusohjelma mukaisesti on käynnistetty selvitys siirtymisestä kaavoitusasioissa kunnallisvalituksesta hallintovalitukseen ja asiaa koskeva HE annettiin lausunnolle 10/2015. Vastaavasti valmistellaan kaikissa rakentamis- ja ympäristöasioissa siirtymistä menettelyyn, jossa valitusoikeus korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttää valitusluvan saamista. (3)
Alueidenkäytön suunnittelujärjestelmän uudistami-	Jatketaan maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisarvioinnin pohjal-	2015–18	MRL-arvioinnin johtopäätösten toteuttami-	RYMO, VIE	RYMO (6)	MRL-arviointiin liittyviä kehittämistoimenpiteitä on päivitetty hallitusohjelman pohjalta. Kaupunkiseutu-

nen	ta alueidenkäytön suunnittelujärjestelmän uudistamista sekä siihen liittyvien toimintakäytäntöjen kehittämistä.		seksi toteutetut toimenpiteet	LYMO		jen suunnittelua koskeva KV-selvitys ja maaseudun alueidenkäytön suunnittelua koskeva selvitys valmistuivat. Poikkeamistoimivallan siirtoa koskeva HE on lausuntokierroksella. (3)
	Käynnistetään valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistaminen.	2015-	VAT:ien uudistaminen hankkeistetaan ja edetään suunnitelman mukaisesti.	RYMO, VIE, LYMO	RYMO (2)	VAT:ien uudistamisen lähtökohtien analysointi sekä ohjelmointi ja organisointi on käynnissä.(3)
	Käynnistetään maakuntakaavojen vahvistamismenettelyä koskevaa selvitystä jatketaan.	2015–17	Maakuntakaavoituksen ohjauksen kehittämishanke käynnistyy.	RYMO	RYMO (2)	Maakuntakaavojen ja yhteisten yleiskaavojen vahvistamisesta luopumista koskeva HE annetaan 11/2015 Lain muutos on hyväksytty ja se tulee voimaan 1.2.2016. Selvitys maakuntakaavan ohjausvaikutuksesta oli vireillä ja valmistui 12/2015. Maakuntakaavoituksen ohjauksen ja viranomaisyhteistyön kehittämishanke on käynnissä.(4)
	Digitalisaatiota edistetään vahvasti rakennetun ympäristön toimialueella; Asiakaslähtöisiä sähköisiä palveluja ja tietojärjestelmiä kehitetään laajasti, SADE hankkeen palvelut laajasti kansalaisten ja julkisyhteisöjen käytössä.	2015–18	Harava, tarkkailija- ja liiteripalvelut laajasti käytössä (mittari: sivustoilla käynnit ja palvelujen hyödyntäjien määrä). Kokonaissuunnitelma rakennetun ympäristön viranomaistiedon digitalisoinnista.	RYMO, VIE	RYMO (6)	Harava-palvelulla on noin 80 käyttäjäorganisaatiota, ja palvelun kautta on tehty Suomessa lähes 250 julkista kyselyä. Tarkkailijalla on noin 1 800 rekisteröitynyttä käyttäjää, yhteensä käyttäjiä on ollut lähes 50 000. Liiteri aukesi laajaan käyttöön marraskuussa 2015. Suunnitelma rakennetun ympäristön digitalisoinnista valmisteltiin ja se päivitetään seuraavan vuoden tulossopimukseen huomioiden mm. hallitusohjelman.

Strateginen vaikutus: Monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut

Vaikutuksen täsmennys:

- **Luonnon monimuotoisuus on turvattu ja ekosysteemipalveluilla on keskeinen merkitys yhteiskunnassa**

Ympäristöministeriön strateginen tulostavoite vuosille 2015–18	Toimenpiteet	Aika-jänne	Laadullinen / numeerinen mittari	Vastuosasto / yksikkö	htv-arvio 2015	Vuoden 2015 tavoitteiden toteutuminen
<p>Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategian ja toimintaohjelman toimeenpano</p>	<p>Vaikutetaan YK:n luonnon monimuotoisuus sopimuksen ja EU:ssa sopimuksen strategisen suunnitelman toteutumiseen, kansainvälisten biodiversiteettisopimusten synergioiden sekä tieteen ja politiikan välisen yhteyden vahvistamiseen. Toimeenpannaan Suomen kansallista strategiaa ja toimintaohjelmaa vuoteen 2020.</p>	<p>2015–18</p>	<p>Toimintaohjelman toteutus etenee kaikilla hallinnonaloilla ja YMn osastoilla.</p> <p>UNEA:n suositukset globaaleista toimenpiteistä biodiversiteettisopimusten yhteistyön ja koordinaation edistämiseksi.</p> <p>Suomen tavoitteet vahvistaa biodiversiteettisopimusten synergioita sisältyvät EU-kantoihin ja heijastuvat sopimusten osapuolikokousten päätöksissä.</p>	<p>LYMO, KVE, VIE, RYMO, YSO</p>	<p>LYMO (5), KVE (0,5) + muut (0,5), yht. 6</p>	<p>Kansallisen suojelualueverkoston arvioinnin ohjelmointi on aloitettu ja työ aloitetaan esiselvityksenä SYKE:ssä vuonna 2016.</p> <p>Kansallinen luonnon monimuotoisuudelle haitallisten tukien taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten esiselvitys valmistui kesällä 2015.</p> <p>Ramsar-sopimuksen kansallinen työryhmä laati kosteikkojen toimintaohjelman, joka lähetetään taustaorganisaatioille hyväksyttäväksi.</p> <p>SYKE:ltä on tilattu selvitys, jonka tarkoituksena on laatia kansallisen kehittämishankkeen sisältö ja vaatimukset, jolla edistetään luontopääoman tilinpidon/tilastoinnin sisällyttämistä kansantalouden laskentaan/tilinpitoon. Samalla tarkastellaan myös luontopääoman arvon sisällyttämistä maamme kestävän kehityksen ja hyvinvoinnin mittaamisen sekä BKT:n kehittämistä nykyistä monipuolisemmiksi seuranta-järjestelmiksi. Työn tavoite on edistää maamme vihreän talouden tieto- ja seurantajärjestelmien kehittämistä.</p> <p>Luonnonsuojelualueiden ja METSO:n sopeuttamista laskeneeseen määrärahasoon on selvitetty ja ELY:n ohjeistus on valmisteilla.</p> <p>Fennoskandian Vihreän Vyöhykkeen strategian toteutukseen on saatu UM:n jatkorahoitus ja verkoston toteutus on kilpailutettu.</p> <p>Suomi on aktiivisesti edistänyt ja tukenut biodiversiteettisopimusten välisen yhteistyön ja koordinoinnin kehittämistä, tavoitteena parantaa kansainvälisten biodiversiteettisopimusten tehokkuutta ja yhteistyötä sekä selvittää mahdollisuuksia sopimusten välisen</p>

						synergioiden lisäämiseksi. Työtä on tehty globaali (YK/UNEP) - ja sopimustasolla. Globaalitasolla: 1) Suomi (UM) tuki yhteensä 50 000 US dollarilla kehitysmaiden osallistumista UNEP kv. synergiatyöpajaan, jonka rinnakkaispuheenjohtajina toimivat Suomi ja Ghana Lisäksi 2) Selvitys laadittu jossa analysoitiin miten sopimusten päätöksillään on toteutettu vuoden 2020 Aichi-tavoitteita ja selvitetty sopimusten välisiä yhteyksiä tavoitteiden toimeenpanossa. Selvityksen laatii UNEP/WCMC YM:n rahoituksella. 3) CBD COP-12 päätti valmistella vaihtoehtoja (options) synergian vahvistamiseksi ja tehokkuuden parantamiseksi biodiversiteettisopimusten kesken. Taustaineistona hyödynnetään UNEPin synergiatyön tuloksia sekä YM:n rahoittamaa selvitystä. Suomi valittu tähän CBD alaiseen valmisteluryhmään 2015–2016. (4)
	Valmistellaan luonnonsuojelulain uudistusta ja perustettavien tai laajennettavien luonnonsuojelualueiden säädöksiä. Edistetään luonnonsuojelulain soveltamisen yhtenäisyyttä ohjeistuksen ja substanssihjauksen avulla.	2015–18	Luonnonsuojelulain uudistustyö käynnistynyt, Itä-Lapin ja eteläisen Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelualueasetukset valmiit, kansallispuistoverkon mahdollinen kehittäminen linjattu	LYMO, VIE	LYMO (2)	Luonnonsuojelulain sujuvoittamista koskeva HE on annettu eduskunnalle. Pohjois-Pohjanmaan eteläosan ja Itä-Lapin valtionmaiden luonnonsuojelualueiden perustamisasetuksia koskevat ehdotukset ovat olleet lausunnoilla. Uudenmaan ja Pohjois-Karjalan alueiden esitysten valmistelua on jatkettu. (3)
	Geenivarojen ja niihin liittyvän perinteisen tietämyksen käytön valvonta järjestetään Nagoyan pöytäkirjan ja EU:n geenivara-asetuksen edellyttämällä tavalla.	2015	HE valmis	LYMO, VIE	yht. 1	Nagoyan sopimusta koskeva HE on annettu eduskunnalle 2015. (4)
	Parannetaan lajien ja luontotyyppien suojelun tasoa ja kohdennetaan suojelutoimet uhanalaisimpiin lajeihin ja kohteisiin. Selvite-	2015–18	Lajisuojelun toiminta-ohjelma valmistuu.	LYMO	LYMO (2,5)	Uhanalaisten lajien suojelun toimintaohjelma valmistui laajapohjaisessa työryhmässä. Samaan aikaan on tehty selvitys merkittävistä lajistokeskittymäalueista. (3)

	tään valtakunnallisesti arvokkaat suot ja aloitetaan kehysten puitteissa niiden suojelutoimet. Jatketaan METSO-ohjelman toteuttamista.					Uhanalaisten lajien suojelun alueellisia priorisointineuvotteluja ja niissä sovittujen toimenpiteiden toteuttamista on jatkettu. (3) Lintujen ja nisäkkäiden uhanalaisuusarvioinnit valmistuvat vuoden loppuun mennessä. (4) Luontotyyppien osalta arviointi; esiselvitys tehty, uudet IUCN-menetelmät käännetään ja kansalliset ohjeet sekä tallennuspohjat ovat valmistuneet. Uusi arviointi käynnistyy ja ohjausryhmä asetetaan vuoden 2016 alussa. (4) ELITE-selvitys luovutettiin kesäkuussa ja julkaistiin lokakuussa. Hanke ja sen menetelmät ovat herättäneet kansainvälistä kiinnostusta CBD:n ja EU:n piirissä. Jatkotyöstä ei ole tehty päätöksiä. (3)
			Soidensuojelua käsittelevän työryhmän työ valmistuu. 5500 ha uusia METSO-alueita.	LYMO, VIE	LYMO (2)	Soidensuojelutyöryhmä sai ehdotuksensa valmiiksi ja se luovutettiin 4.11.2015 ympäristöministerille. Valtion omistamia soita on Etelä-Suomessa päätetty suojella 6 000 ha ja valmisteilla on 1 000 ha lisää. Pohjois-Suomen valtion omistamia soita esitetään suojeltavaksi 29 000 ha. Yksityismaiden osalta suojelu voi edetä rajoitetusti METSO:n toteutuksen yhteydessä määrärahojen vähentymisen vuoksi. (4) METSO:n toteutusta on jatkettu ja tavoitetaso vuonna 2015 on saavutettu. METSO:n luonnontieteellisten valintaperusteiden tarkistamista koskeva esitys on valmistunut. METSO:n sopeuttamista laskevaan rahoitustasoon on valmisteltu. (4)
Ekosysteemipalvelujen ja niiden tuottamien hyötyjen kartoittaminen, arvottaminen ja tunnetuksi tekeminen	Arvioidaan ekosysteemipalveluiden merkitystä ja taloudellista arvoa. Kehitetään suunnitteluprosesseja ja analyyskejä, jotka huomioivat keskeiset ekosysteemipalvelut ja vihreän infrastruktuurin.	2015-	Suomen TEEB – hankkeen tulosten toimeenpano käynnistynyt, Suomen IPBES – paneelin työ käynnistynyt.	LYMO, RYMO	yht. 1	Ekologinen päätöksenteko (MetZo II) hanke on käynnistynyt suunnitelmien mukaisesti Metsähallituksen koordinoimana v. 2015 alussa. SYKEN toteuttama ekosysteemipalveluindikaattoreita kehittävä hanke (FESSI) valmistui. Ulkolulain toimivuusarviointi on valmistunut keväällä, tekijänä Suomen Latu. Jatkotoimenpiteet ovat vielä auki.

Viherrakenteen ja sinisen rakenteen kehittäminen alueidenkäytössä	Turvataan kulttuuriympäristöjen säilyvyys mm. toimeenpanemalla kulttuuriympäristö-strategian toimenpiteitä.	2015–18	Kulttuuriympäristö-strategian toteuttamiseksi valmistuneet toimenpiteet.	RYMO , LYMO, VIE	RYMO (2) + muut (2), yht. 4	Kulttuuriympäristöstrategian toimeenpano : - Kaksi selvityshanketta valmistui 12/2015 - YM ja OKM tekivät kulttuuriympäristösitoumuksen kesäkuussa 2015 ja koordinoivat toimeenpanoa - Haastekampanja käynnistetty (4)
	Merialuesuunnitteludirektiivin täytäntöönpano	2015–18	Kansallista täytäntöönpanoa koskeva ehdotus valmis	RYMO , LYMO	1	Merialuesuunnittelua koskeva hallituksen esityksen luonnos valmistui 10/2015 ja lähti lausunnonle 11/2015. (4)
	Valtakunnallisesti arvokkaiden maisemien suojelua edistetään	2015–18	VN päätös valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista tehty. Kansallisten kaupunkipuistojen verkosto täydentyy.	LYMO , RYMO, VIE	LYMO (1,5)	VN päätös maisema-alueista on valmisteltavana. Kuumelminen on siirtynyt tammikuuhun 2016. VN: päätös siirtyy siten myös 2016 puolelle. (3)
	Suojelualueverkoston kytkeytyneisyyttä kehitetään	2015–18	Selvitys suojelualueverkoston ja sen kytkeytyneisyyden kehittämistarpeista ilmastonmuutos huomioiden aloitettu	LYMO , RYMO	LYMO (1)	Hankkeen esiselvitys käynnistyy 2016. (3)

Strateginen vaikutus: Hyvinvointia ja kilpailukykyä tukevat asumisolot

Vaikutuksen täsmennys:

- **Asuminen on kohtuuhintaista ja se vastaa asukkaiden ja hyvän elämän tarpeita**
- **Kaupunkiseutujen, etenkin metropolialueen kilpailukykyä vahvistetaan**

Ympäristöministeriön strateginen tulostavoite vuosille 2015–18	Toimenpiteet	Aika-jänne	Laadullinen / numeerinen mittari	Vastuosasto / yksikkö	htv-arvio 2015	Vuoden 2015 tavoitteiden toteutuminen
Kasvavien kaupunkiseutujen kaavoitus- ja sopimusmenettelyn kehittäminen	MALPE - suunnittelu yhteistyöllä eheytetään kaupunkiseutujen yhdyskuntarakennetta ja vähennetään liikennetarpeita ja parannetaan elinympäristön laatua.	2015–18	Laadittujen aiesopimusten toteutuminen, sopimukset aiesopimusten jatkamisesta, uudet aiesopimukset.	RYMO, VIE	RYMO (3)	Valtio-osapuolen raportti aiesopimusmenettelyn jatkamiseksi ja kehittämiseksi valmistui toukokuussa 2015. Voimassaolevien neljän MAL(PE)-aiesopimuksen seuranta on meneillään ja vuoden 2014 seurantaan koskeva väliraportointi on tehty. Loppuraportit koskien koko sopimuskautta ovat valmisteltavana. Sopimusneuvottelut kaudelle 2016-19 solmittavia MAL-sopimuksia varten neljällä suurimmalla kaupunkiseudulla ovat käynnissä; päätöksenteko on siirtynyt kevääseen 2016. Talousarvio esityksessä on esitetty kunnallistekniikka-avustusten ja Helsingin seudun käynnistysavustuksen jatkaminen vuodelle 2016. (3)
	Koordinoidaan metropolipolitiikan toteuttamista, tuetaan sen kärkihankkeiden etenemistä.	2015–18	Metropolipolitiikan kärkihankkeiden ja lähiöohjelmaan liittyvien hankkeiden eteneminen.	RYMO, VIE	RYMO (2)	Kauden 2011–2015 metropolipolitiikasta teetettiin arviointi, joka yhdessä kärkihankkeiden toteutumisen kanssa käsiteltiin maaliskuussa metropolipolitiikan neuvottelukunnassa. Kaudella 2015–2019 metropolipolitiikkaa edistetään osana ministeri Rehnin vetämää kilpailukykykärkihanketta. Metropolipolitiikan neuvottelukunnan ja sihteeristön asettamista valmistellaan. (3)
Asumisen kustannustason alentaminen ja asumisen tukijärjestelmän vaikuttavuuden parantaminen	Edistetään vuokra-asuntorakentamista suuriin kaupunkikeskuksiin, erityisesti Helsingin seudulle.	2015–18	Helsingin seudun asuntotuotanto (ARA normaali tuotanto, A-Kruunun asuntotuotanto).	RYMO, VIE	RYMO (1)	Helsingin seudun MAL-aiesopimuksen seurannan mukaan arvioidaan, että koko sopimuskautena asuntoja valmistuu kaikkiaan noin 45 300, keskimäärin 11 300 asuntoa vuodessa. Toteutuma on 91 % tavoitteesta. ARA-tuotanto toteutuu koko sopimuskaudella

						85-prosenttisesti. ARA-vuokra-asuntoja valmistuu koko aiesopimuskaudella kaikkiaan noin 7 770, keskimäärin noin 1 940 asuntoa vuodessa. Asumisoikeusasuntoja valmistuu yhteensä noin 3 480, keskimäärin 871 asuntoa vuodessa. A-Kruunu Oy aloitti v. 2015 noin 140 asunnon rakennustyöt. (3)
	Laaditaan uusi asuntopoliittinen toimenpideohjelma vuosiksi 2015–2019 perustuen asumisen tukijärjestelmän kokonaisarviointiin ja sen kehittämisehdotuksiin.	2015–19	Asuntopoliittisen toimenpideohjelman valmistelu.	RYMO, VIE	RYMO (3)	Asuntopoliittista toimenpideohjelmaa ei laadittu uudelle hallituskaudelle. Asuntopoliittiset linjaukset ja toimenpiteet kirjattiin suoraan hallitusohjelmaan ja sen liitteisiin. Hallituksen asuntopoliittisten toimien toteuttaminen on aloitettu. (1)
Ikääntyneiden kotona asumisen edellytysten parantaminen	Edistetään ikääntyneiden kotona asumista poikkihallinnollisella yhteistyöllä sekä toteuttamalla Ikä-Asken toimenpiteitä.	2015–17	ARAN avustuksilla toteutettujen vanhusten asuntojen korjausten ja jälkiasennushissien määrä.	RYMO, VIE	RYMO (2)	Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelmaa jatkettiin ja toteutettiin ohjelman väliarviointi (tulokset valmistuivat 12/2015). Vanhusten ja vammaisten asuntojen korjausavustuksiin oli varattu 15 milj. euroa ja avustuspäätöksiä tehtiin 7,2 milj. euroa. Hissiavustuksiin varattu 20 milj. euroa ylitti kysynnän, avustuspäätöksiä tehtiin taloyhtiöille 26,9 milj. euroa ja varauksia 7 milj. euroa. Hissiavustuksilla tuettiin 257 hissien jälkiasennusta ja päätöksiä ja varauksia oli yht. 280. Taloyhtiöiden liikkumisesteiden poistamiseen oli varattu 2 milj. euroa, ja päätöksiä tehtiin yht. 1,1 milj. euroa. (3)
Erityistä tukea tarvitsevien väestöryhmien asumistilanteen parantaminen	Edistetään erityistä tukea tarvitsevien ryhmien asumista ja ehkäistään asunnottomuutta. Edistetään näiden ryhmien kotona asumista.	2015–18	Selvitetään erityisryhmien asumista koskevien ohjelmien toteutumista ja jatko-tarvetta.	RYMO, VIE	RYMO (2)	Toteutettiin hajautetun asumisen selvitys. Se tuo esille keinoja hyödyntää tavallisia vuokra-asuntoja asunnottomien, kehitysvammaisten/vammaisten ja mielenterveyskuntoutujien asumisessa. Pitkäaikaisasunnottomien määrä on edelleen laskenut. Koko ohjelmakaudella on rakennettu ja hankittu noin 2800 tuki- ja palveluasuntoa. Asumisneuvonnan piiriin on

						tullut uusia kaupunkeja mm sen seurauksena, että ARA:n myöntämän asumisneuvonta-avustuksen tukiasetusta on nostettu (20 %>35%). Käynnistettiin Kehas-ohjelman arviointi asumisen osalta. Se valmistuu alkuvuodesta 2016. Kehitysvammaisten asumisen tukeminen jatkuu STM:n 2012 periaatepäätöksen mukaisesti vuoteen 2020. (4)
--	--	--	--	--	--	---

Strategian mahdollistajat: Toimintatavat, toimintakulttuuri						
Hallinnollisen työn helpottaminen ja vähentäminen						
Ketterä ja innostava toimintakulttuuri						
Asiakaslähtöinen sähköinen asiointi ja kansalaisten osallistuminen						
Ympäristöministeriön strateginen tulostavoite vuosille 2015–18	Toimenpiteet	Aikajänne	Laadullinen / numeerinen mittari	Vastuosasto / yksikkö	htv-arvio 2015	Vuoden 2015 tavoitteiden toteutuminen
Hallinnollisen työn helpottaminen ja vähentäminen	Uusi älykäs toimintaympäristö ja uudet toimintatavat ja työkalut otetaan tehokkaasti käyttöön		Valtioneuvoston ja valtionhallinnon yhteiset sähköisiä järjestelmiä ja työkaluja on otettu ministeriössä laajasti käyttöön ja niitä hyödynnetään päivittäisessä työssä.	HAL + muut	HAL (1,5)	YM:n toiminnan ja talouden suunnittelu ja seuranta - Vyvi-työtila on otettu käyttöön. Henkilöstökoulutusta Vyvi-palveluista on järjestetty runsaasti. Uuden monitoimitilan pelisäännöt on valmisteltu yhdessä henkilöstön kanssa ja otettu käyttöön. Kokouskäytäntöjä on päivitetty. VNHY:ssä pyritään luomaan yhteiset etätyökäytäntöjen pelisäännöt. (4)
			Työtyytyväisyysbarometri: työtilat ja työvälineet arvo on >3,5			Tavoite ei toteutunut. Työtyytyväisyysbarometrin arvo 3,13. Laskua edellisvuodesta oli 0,47. (3)
Asiakaslähtöinen sähköinen asiointi ja kansalaisten osallistuminen	Tietohallinnon hankkeilla tuetaan YM:n strategiaa ja tietohallinnon linjauksia.		Envibase etenee suunnitelman mukaisesti ja ensimmäiset pilotit ovat käytössä. Ensimmäiset ympäristöhallinnon eELY -hankkeet ovat tuotannossa. Hankesalkun hallinnan prosessia on tehostettu, hankesalkku on ajan tasalla ja rahoituspäätöksiä on nopeutettu.	HAL + muut	yht. 1	Envibase eteni suunnitelman mukaisesti, 6 pilottia käynnistyi. (4) Tavoite toteutui osittain. Hankesalkun hallinnan prosessia on tehostettu ja rahoituspäätöksittelyn kokonaisuus on lyhennetty. (3) eELY-hankkeeseen kytketyt ympäristöhallinnon hankkeet toteutuvat osittain: Lomakkeiden sähköisiä käsittelypolkuja/sääntöjä USPAan tehty suunnitellusti, VAHTIn kehittämisen tavoitetila on määritelty. Osassa hankkeista on toimittajasta johtuvaa viivästystä. (3)

	Ympäristö ja yhdyskuntarakenne -kohdealueen arkkitehtuurityöllä edistetään tietojärjestelmien yhteen toimivuutta sekä ympäristöhallinnon palvelujen ja prosessien sähköistämistä.		Arkkitehtuurityön kyp- systason (asteikko 1- 5) tavoitteena 2,2 (2014 taso 1,9), en- simmäiset arkkitehtuu- rikuvaukset valmiit.	HAL + muut	yht. 1	Tavoite on toteutunut osittain. Henkilöstön vähyys on hidastanut toimenpiteitä. Kokonaisarkkitehtuuria on edistetty matalalla prioriteetilla muiden asioiden ohessa. Numeerinen mittaristo vaihtui VM:n ohjeituksen mukaisesti kesken vuotta. (3)
	Ympäristöhallinnon tietoinfra- struktuuria kehitetään ja jatke- taan tietovarantojen avaamista. Liitetään ympäristöhallinnon palveluja ja tietovarantoja Kan- salliseen palveluväylään.		Ensimmäisten palvelu- jen ja tietovarantojen liittämiset on suunnit- teltu.	HAL + muut	yht. 0,5	Tietoinfrastruktuuria on kehitetty suunnitelmien mukaan: ensimmäiset yhteentoimivuuden kuvaukset on julkaistu avoindata.fi -portaalissa ja SADE-ohjelmassa tuotettujen palveluiden avoin lähdekoodi GitHub:issa. Avomien tietoaisteiden käyttöehdoissa on siirretty omista lupaehdoista julkisen hallinnon suositusten mukaiseen CC by Nimeä 4.0 -lisenssikäytäntöön. Tietovarantojen avaamista on toteutettu Envibase-hankkeessa. Ympäristöhallinnon kartta kansalliseen palveluväylään on valmis ja toteutuksissa edetään Kansallinen palveluväylä -hankkeen aikataulun mukaan. (4)
Nykyrakenteen ja prosessien arviointi ja kehittäminen, ketterä ja innostava toimintakulttuuri sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot ja verkostoituminen (sisäinen / ulkoinen)	Ympäristöministeriön strategia viedään ohjaukseen ja hallinnon alan tulosohjaukseen kehitetään strategisemmaksi.		Eri tehtäväalueilla aluehallinnon substanssiohjaus ja tuki on vahvistunut ja vakiintunut. Ohjaus-toiminto on kehittänyt ratkaisuja auttamaan aluehallintoa selviämään vähenevillä resursseilla.	HAL + muut	HAL (1,5)	Tulosuunnitteluohjeet ohjaavat strategisimpiin tulossopimuksiin, tavoitteita ja mittareita on tarkistettu. AVI/ELY-strategia-asiakirjaan on huolehdittu kestävyysnäkulma. SYKEN linjausten toimeenpano etenee. ELYjen sopeuttamistoimet on suunniteltu ja seurattu niiden etenemistä. (4)
			Aluehallinnon toimintamallityö ja ryhmien toiminta on uudistettu.	HAL + muut	HAL (3,5)	Uudet toimialaryhmät asetettiin ja ne ovat aloittaneet toimintansa. (4)
	Ympäristöministeriön organisaatio uudistetaan. Ministeriön tehtävissä, prosesseissa ja toimintatavoissa va-		Uusittu organisaatio luo edellytykset hyvälle johtamiselle ja töiden organisoinnille sekä edistää työssä	HAL + muut	HAL (3)	Organisaatiouudistus viivästyi hallituksen vaihdoksesta johtuen ja toteutuu vasta 1.11.2015 lukien. Uudistuksen valmisteluun on osallistuttu ja tarvittavat tukipalvelut tuotettiin syys-lokakuun aikana.(3)

	raudutaan toimintaympäristön muutoksiin (uusi hallitusohjelma, valtioneuvoston hallintoyksikön (VNHY) perustaminen)		jaksamista.			
			Asiantuntijoiden ja avustavien tehtävät ja tavoitteet ovat tasapainossa.			Toteutui vain osittain organisaatiouudistuksen viivästyttämisestä johtuen. Toteutusta jatketaan vuonna 2016. Tavoitteen toteutumista sille asetetulla mittarilla voidaan arvioida vasta vuonna 2016. (3)
			Työtyytyväisyysbarometri: Töiden yleinen organisointi työyhteisössä $\geq 3,3$			Tavoitteen toteutumista mittarin avulla voidaan arvioida vasta vuonna 2016, koska Työtyytyväisyysbarometri toteutettiin syyskuun 2015 aikana ja organisaatiouudistus tulee voimaan 1.11.2015.
			Jaksaminen ja energisyys $\geq 3,4$			Toteutui. Tavoitteen toteutumista mittarin avulla voidaan arvioida vasta vuonna 2016, koska Työtyytyväisyysbarometri toteutettiin syyskuun 2015 aikana ja organisaatiouudistus tulee voimaan 1.11.2015.
	Hallinnonalan yhteistyötä ja tiedonvaihtoa sidosryhmien ja alan toimijoiden kanssa tehostetaan kansallisesti ja kansainvälisesti. Vuorovaikutus- ja neuvottelutaitojen kehittäminen (koulutus)		Sidosryhmäsuunnitelma valmis ja toimeenpano aloitettu 2015. Vuorovaikutustaitoja kehitetty, vuorovaikutus eri hallinnonalojen, sidosryhmien ja median kanssa lisääntynyt. Gallup YMn toiminnasta ja siihen liittyvä kehittämissuunnitelma tehty. Verkostomaista T&K yhteistyötä on vahvistettu (LYNET ja SOTERKO).	HAL, VIE, TJ + muut		Sidosryhmäsuunnitelman laatimisen tueksi toteutettiin keväällä laaja sidosryhmätutkimus, jonka tulokset raportoitiin YM:n sisällä kattavasti. Suunnitelman tekeminen on käynnistynyt. Valtioneuvoston asetus laajennetusta LYNETista annettiin 12.3.2015. Laajennetun LYNETin toiminta on käynnistynyt suunnitellusti. SOTERKO yhteistyötä on ollut lähinnä SOTERKOn ja SYKEN välillä. (4)
Laaja-alainen osaaminen	Osaamisen jakamisen muotoja kehitetään huomioiden erikikäisten vahvuudet.		Työtyytyväisyysbarometri: Esimiesten ja johdon antamat mahdollisuudet uudistua	HAL + muut	HAL (0,3)	Organisaatiouudistuksen viivästyttämisestä johtuen YM:n sisäinen mentorointiohjelma käynnistyy vasta 2016. Osana organisaatiouudistusta oli koko henkilöstöllä mahdollisuus ilmoittautua uusiin tehtä-

			työssä ≥ 3,5			viin/yksiköihin, ilmaista halukkuutensa osallistua kahden horisontaalisen strategisen teeman, vihreän talouden sekä ilmaston ja energian ohjelman toteuttamiseen sekä yksikön päällikön tehtäviin. Kaikki avoimeksi tulevat tehtävät on ensin haettavana sisäisen liikkuvuuden tehtävänä. (3)
	TEAS- toiminta tuottaa suunnittelussa, ohjauksessa ja päätöksenteossa tarvittavaa tietoa ja osaamista.		TEAS projektit tukevat strategiaa. Uusien rahoitusvälineiden agendaan vaikutetaan. Life hakemusten määrä säilyy riittävän korkealla.	TJ + muut	yht. 2	YM:n t&k-toimenpideohjelma ja toimenpidetaulukko laadittiin. TEA- projektit tukivat YM:n strategiaa. YM vaikutti aktiivisesti uusiin rahoitusvälineisiin v. 2015: Strategisen tutkimuksen (ST) teemat tukivat YM:n tavoitteita (YM:lle relevantteja ST-hankkeita käynnistyi 6 kpl), VN TEAS -hankkeet palvelivat YM:n toimintaa (YM:n kannalta relevantteja VN TEAS -hankkeita käynnistyi noin 3,4 M€ arvosta, YM ohjasi 5 hanketta). Life 2015 -hakemusten määrä säilyi riittävän korkealla (hakemuksia 19 kpl, kokonaisbudjetit yht. 89,4M€). Suomi ei saanut kotiutettua kansallisesti varattua allokaatiota täysimääräisesti (Suomi sai Life 2014 -rahoitusta 3,0 M€, kansallisesti varattu allokaatio oli 7 M€). YM osallistui Life:n integroituuun hakuun kahdella hankekoneptilla, joista toinen hyväksyttiin rahoitettavaksi - hankkeen kokonaisbudjetti on noin 25 M€. (4)

Arvosanojen selitteet:

Arvosana 1=Luovuttu, 2=Ei toteutunut, 3=Osittain toteutunut, 4=Saavutettu, 5=Ylitetty

5) VOIMAVARAT/RESURSSIT

Ympäristöministeriön toimintamenot vuoden 2015 talousarviossa ovat **18 614 000** euroa, joista **6 187 000** euroa kohdistetaan tutkimus-, ennakointi-, arviointi- ja selvitystoimintaan (TEAS) ja **340 000** euroa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toteuttamaan markkinavalvontaan. Lisäksi ministeriöllä on käytettävissä vuodelta 2014 siirtyvät määrärahat, jotka ovat arviolta n. **4 500 000** euroa. Osastoille ja yksiköille on jaettu yhteensä **525 000** euroa. Jakamattomana varauksena (yhteiset ja osastojen menot, koulutus, viestintä) on **1 850 000** euroa)

Osastokohtaiset resurssit v. 2015	htv
Luontoympäristöosasto (LYMO) <ul style="list-style-type: none">- <i>Strategiset toimenpiteet ja mahdollistajat</i>- <i>Perustehtävät/ muut tehtävät</i>	30 n. 21 yht. 51
Ympäristönsuojeluosasto (YSO) <ul style="list-style-type: none">- <i>Strategiset toimenpiteet ja mahdollistajat</i>- <i>Perustehtävät/ muut tehtävät</i>	31 26 yht. 57
Rakennetun ympäristön osasto (RYMO) <ul style="list-style-type: none">- <i>Strategiset toimenpiteet ja mahdollistajat</i>- <i>Perustehtävät/ muut tehtävät</i>	48 n. 40 yht. 89
Hallintoyksikkö (HAL) + johto <ul style="list-style-type: none">- <i>Strategiset toimenpiteet ja mahdollistajat</i>- <i>Perustehtävät/ muut tehtävät</i>	12 25 yht. 37
Kansainvälisten ja EU-asiain yksikkö (KVE) <ul style="list-style-type: none">- <i>Strategiset toimenpiteet ja mahdollistajat</i>- <i>Perustehtävät/ muut tehtävät</i>	yht. 19
Viestintäyksikkö (VIE) <ul style="list-style-type: none">- <i>Strategiset toimenpiteet ja mahdollistajat</i>- <i>Perustehtävät/ muut tehtävät</i>	yht. 13